

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania S. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 grudnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 6 lipca 2017 r. oddalił apelację ubezpieczonego S. T. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 17 czerwca 2016 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Ł. z dnia 7 kwietnia 2016 r. stwierdzającej, że ubezpieczony jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wypadkowemu od dnia 1 października 2013 r. oraz wskazującej podstawy wymiaru składek za miesiące od października 2013 r. do lutego 2016 r.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że ubezpieczony prowadzi działalność

gospodarczą pod nazwą P.P.H.U. S. nieprzerwanie od dnia 2 października 2002 r. Od października 2013 r. nie składał do organu rentowego informacji o rozliczeniach składek na ubezpieczenia społeczne ani nie opłacał składek na te ubezpieczenia. Decyzją z dnia 27 maja 2014 r. organ rentowy stwierdził, że dla ubezpieczonego w okresie od dnia 1 października 2013 r. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych. Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w S. oddalił odwołanie ubezpieczonego od tej decyzji, a apelację Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 22 października 2015 r. w sprawie III AUa [...]. Wobec powyższego prawomocnie zostało przesądzone - bez możliwości ponownego rozpoznania w niniejszej sprawie - że w stosunku do ubezpieczonego w zakresie ubezpieczeń społecznych ma zastosowanie ustawodawstwo polskie, a zaskarżona w tym postępowaniu decyzja organu rentowego jest konsekwencją prawomocnej decyzji z dnia 27 maja 2014 r. Oceny powyższej nie zmienia wniesienie przez ubezpieczonego skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 października 2015 r. w sprawie III AUa [...].

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego uchylenie oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w S. a także zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpatrzenia oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

W skardze kasacyjnej zarzucono zaskarżonemu wyrokowi naruszenie:

1) art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm., dalej jako ustawa systemowa), przez błędne uznanie, że skarżący jako osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wypadkowemu z tytułu działalności gospodarczej prowadzonej w Polsce od dnia 1 października 2013 r., podczas gdy w spornym okresie wykonywał pracę najemną na Słowacji na rzecz M. s.r.o., zatem posiadał tytuł ubezpieczenia społecznego na terenie innego Państwa Członkowskiego;

2) art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia

(WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284 z dnia 30 października 2009 r., dalej jako rozporządzenie wykonawcze) w związku z art. 83 ust. 1 pkt 2 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, przez błędne uznanie przez Sąd drugiej instancji, że prawomocnie zakończone postępowanie o ustalenie ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku ze zbiegiem tytułów do ubezpieczenia dwóch państw członkowskich przez polski organ rentowy skutkuje automatycznie objęciem go systemem obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na terenie Polski, mimo że organy słowackie prowadzą wobec pracowników M. s.r.o. postępowanie o objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem na Słowacji;

3) art. 233 § 1 k.p.c., przez niedokonanie przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, w szczególności przez pominięcie niezachowania wymaganego trybu przez organ rentowy w celu wyjaśnienia wątpliwości, co do niezachowania wymaganego trybu przez organ rentowy w celu wyjaśnienia wątpliwości co do postępowania prowadzonego przez słowackie organy właściwe w zakresie ubezpieczeń społecznych, jego etapu zaawansowania oraz wyniku i mimo nieustalenia tak kluczowej kwestii uznanie, że skarżący podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywiste uzasadnienie skargi wskazując, że nieprawidłowa była ocena Sądu drugiej instancji, iż przeprowadzone zostało przez organ rentowy postępowanie wyjaśniające przed wydaniem zaskarżonej w tej sprawie decyzji. Organ rentowy nie wyjaśnił na jakim etapie jest postępowanie w przedmiocie objęcia skarżącego obowiązkowym ubezpieczeniem na terenie Słowacji, a przez to nie wyjaśnił istoty sprawy. Brak jakichkolwiek dowodów świadczących, że organ rentowy przeprowadził postępowanie wyjaśniające z instytucją słowacką w zakresie ustalenia statusu skarżącego na Słowacji wobec nieprzerwanego świadczenia pracy na rzecz M. s.r.o. świadczy o wadliwości postępowania organów rentowych, co uzasadniało uchylenie zaskarżonej decyzji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca

2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest, zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Skarżący wskazuje na przesłankę oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Tymczasem wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla tej przesłanki przedsądu.

W judykaturze przyjmuje się, iż oczywista zasadność skargi, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13, LEX nr 1402642 oraz z dnia 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14, LEX nr 1621619), a przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 18/14, LEX nr 1522063). Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343 oraz z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 oraz powołane tam orzeczenia). Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima*

facie, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r. II PK 347/07, LEX nr 465860).

Wymagania tego nie spełniają ogólnikowe twierdzenia, że „przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnia w świetle zgłoszonych zarzutów kasacyjnych, oczywista zasadność tego środka odwoławczego”. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odwołał się do przepisów, których naruszenie świadczyłoby o oczywistej zasadności skargi ani nie przytoczył odpowiednich argumentów w tym zakresie. O oczywistej zasadności skargi nie mogą także świadczyć zarzuty skarżącego o braku dowodów potwierdzających przeprowadzenie przez organ rentowy postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką w zakresie ustalenia jego statusu na Słowacji wobec nieprzerwanego świadczenia przez niego pracy na rzecz M. s.r.o. Po pierwsze, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Po drugie, jak wynika z uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2017 r., I UK 231/16 (niepubl.) w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 października 2015 r., III Aua [...] /15, to instytucja słowacka zakwestionowała ustalenie jako właściwego dla skarżącego

ustawodawstwa słowackiego. Takie stanowisko było dla polskiego organu rentowego wiążące, tym bardziej, że nie może on przeprowadzać własnych postępowań w zakresie świadczenia pracy na Słowacji. Jeżeli słowacka instytucja ubezpieczeniowa odmówiła uznania pracy świadczonej na jej terenie przez polskiego przedsiębiorcę jako podstawy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, to jej decyzja może być tylko przedmiotem skargi w słowackim systemie rozpoznawania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Polskie sądy nie mogą zmienić tej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., II UK 382/16; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 456/16, LEX nr 2352167 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.